

Tá tú hittir blind fólk

Yvirlit

- 3 Inngangur
- 4 Góð ráð
- 8 Visti tú
- 10 Nær eru fólk blind ella sjónveik?
- 12 Hvussu kennir tú blind og sjónveik aftur
- 14 Um Dansk Blindesamfund
- 15 Um Føroya Blindafelag
- 16 Sjóndepilin
- 17 Maðurin við hvíta stavinum
- 18 Blindskrift

Útgevri:

Føroya Blindafelag

Prent: Føroyaprent

Svanamerktur prentlutur 541 705

Í samráð við
„Dansk Blinde-
samfund“ hevur
Føroya Blindafelag
fingið loyvi at týða
og geva út henda
faldara til kunnan um
hvussu tú fyriheldur
teg tá ið tú møtir
blindum fólk.

Føroya Blindafelag
Íslandsvegur 10A
Postrúm 2074
FO-110 Tórshavn
Tlf. 219908

Inngangur

Føroya blindafelag vil fegin takka øllum, sum í gerandisdegnum rætta blindum og sjónveikum eina hjálpanði hond. Hetta er hjálp, sum stuðlar og lættir um hjá okkum í gerandisdegnum. Blind og sjónveik uppliva kortini ikki so sjáldan, at fólk, sum síggja, eru bangin fyri at særa ella at gera okkurt skeivt, kenna seg ótrygg í, hvussu tey skulu hjálpa ella koma í samband við okkum.

Føroya Blindafelag hevur tí her savnað eina rúgvu av góðum ráðum, sum møguliga kunnu ávirka soleiðis, at fólk ikki skulu kenna seg ótrygg og bangin fyri at hjálpa á rættan hátt.

Góð ráð

Tá tú heilsar upp á eitt blint fólk, skalt tú siga hvør tú ert. Tú skalt ikki heilsa bara við at nikka ella smíla.

Ger vart við teg, tá tú ert hjástaddur, kemur inn í eitt rúm – ella fert úr einum rúmi.

Nýt hugtøk sum „hygg“ ella „blind“ natúrliga. Tað gera blind fólk eisini.

Tú fylgir best einum blindum fólki, letur tú fólkið halda oman fyrir albogan á tær í einum fóstum taki.

Tá tú fylgir einum blindum, eigur tú at kunna um umhvørvið og møguliga greiða frá óvæntaðum ljóðum. (Her er ein trappa)

Tosa beinleiðis við blinda fólkið og ikki gjøgnum fylgjara. Tey flestu blindu hoyra avbera væl!

Lat blinda fólkið merkja rygg- ella armlenið, vísir tú á eitt sitipláss. Onnur hjálp er oftast óneyðug.

Hjálp teimum at finna handtak í toki ella bussu. Restina megna blind fólk sjálvi.

Bjóða hjálp, tá tú etur saman við blindum. Sig t.d., hvørjum verður borðreitt við, og hvar tað er á borðskinum.

Ætla þú at venda tær til ein blindan í samrøðu millum fleiri, eigur þú at nevna navnið á viðkomandi ella boða frá við at nerta lætt við viðkomandi.

Lat altíð hurðar standa víðopnar ella heilt afturlatnar. Hurðar, sum standa hálvopnar, eru vandamiklar.

Ert tú á súkklu, eigur tú at ringja við klokkuni, sært tú ein blindan, sum skal yvir um eina súkklubreyt ella ein veg. Tað er sera trupult at hoyra súkkkur.

Visti tú

- at ein sera sjónveikur, sum hevur 10 prosent av sjón ella minni, eisini verður lýstur at vera blindur, hóast viðkomandi sær eitt sindur?
- at bólkurin av sera sjónveikum hava eina sera ymiska sjón?
- at summi síggja eina sera káma mynd, meðan onnur ikki kunnu fokusera og/ella síggja okkurt, sum er beint framman fyri tey, at summi hava „hol í myndini“, tey síggja, meðan onnur hava sera avmarkaða sjónvídd og hava trupult við at gera sær stórt yvirlit. Men at tey flestu tó síggja okkurt, og hetta kann tykjast ørkymlandi ella ótrúligt og kann geva stórar trupulleikar og misskiljingar í gerandisdegnum?
- at tú kanst hitta ein sera sjónveikan, sum t.d. hvørki fær lisið, sæð lutir ella andlit, men sum kann staðkunna seg rættiliga væl bæði inni og úti?
- at tú kanst hitta ein sera sjónveikan, sum t.d. fær lisið og sæð lutir og persónar týðiliga í ávísari frástøðu, men sum hevur sera lítla sjónvídd, og tí hevur trupult við at staðkunna seg?
- at Føroya Blindafelag hevur uml. 80 blindar og sera sjónveikar limir?
- at umleið 80 prosent av limunum í felagnum eru yvir 67 ár?

- at blind og sjónveik „lesa“ ljóðbøkur og ljóðbløð?
- at sera fá blind duga at lesa blindaskrift?
- at árliga verða umleið ein hálv milliún av ljóðbókum til blind lænt gjøgnum Blindabókasavn Danmarkar?
- at uml. 10 føroyskar ljóðbøkur koma út um árið?
- at fleiri blind nýta stórskrift- og taluskráir, tá tey eru við telduna?
- at 3 blind hava førarahund í Føroyum?

Nær eru fólk blind ella sjónveik?

Í Føroyum er henda eygnalæknaliga flokkingin av niðursettari sjón:

Bólkur	Niðursett sjón	Heiti
A	6/18 - >6/60	Sjónveik
B	6/60 - >1/60	Sosialt blind
C	>1/60 - >ljóssansur við projektiún	Praktiskt blind
D	Eingin ljóssansur og ljóssansur uttan projektiún	Fullkomiliga blind

Krøvini fyri limaskapi í Føroya Blindafelag eru, at fólk hoyra undir bólk B,C ella D. Fólk, sum eru so álvarsama sjónveik, verða roknað sum sosialt blind ella blind.

Sjónkrøvini fyri limaskapi í Føroya Blindafelag eru:

- Sjónin er 6/60 ella minni, ella
- Sjónin er yvir 6/60, har fylgjurnar bera í sær, at virðið av tí, sum eftir er av sjónini, er tað sama sum ella minni enn 6/60.

Er tað, sum eftir er av sjónini, 6/60, merkir hetta, at fólk við vanligari sjón síggja við 60 metra frástøðu, meðan ein, sum hevur 6/60 sær við seks metra frástøðu. Fylgjurnar, sum kunnu gera, at tað virðið, sum eftir er av sjónini er tað sama sum ella minni enn 6/60, eru t.d. ein ógvuliga avmarkað sjónvídd.

Er tað, sum eftir er av sjónini, minni enn 6/60, verður øðrvísi mátað. T.d. verður tann við sjónbreki biðin um at telja, hvussu nógvir fingrar verða rættir upp framman fyri honum, ella siga, um hann, sum kannar, flytur hondina ella ikki. Hetta verður rópt „fingrateljing í so og so nógvum metrum“ ella „at flyta hond framman fyri andlitið“. Ella verður kannað, um tann við sjónbreki sær mun á ljósi og myrkri og sær, hvaðani ljósið kemur. Soleiðis verður staðfest, um tann við sjónbreki hevur ljóssans ella ikki.

Øll, sum vilja gerast limir í Føroya Blindafelag, skulu tí venda sær til eygnalækna. Í Føroyum er avtala við eygnalæknarnar um at hjálpa hvørjum einstøkum at útvega neyðugu upplýsingarnar.

Hevur tú hug at stuðla arbeiðinum hjá Føroya Blindafelag, kanst tú gerast stuðulslimur.

Øll kunnu gerast limir við at venda sær til Føroya Blindafelag.

Hvussu kennir tú blind og sjónveik aftur

Í 1976 varð hvíti stavurin almenna eyðkenni um, „at berarin er sjónveikur“.

Í oktober 1998 bar Danska Blindafelagið fram eitt nýtt ferðslutekin fyri blind og sjónveik, sum í vanligari talu verður rópt „Maðurin við hvíta stavinum“.

Hetta er eitt altjóða viðurkent tekin fyri sjónbrekað.

Blind og sjónveik hava heilt serligar trupulleikar og tørv í ferðsluni, har flest tekin og flestu kunningar eru visuell. Eingin punktskrift er á skeltum og koyriætlanum, og tað eru verri enn so akustisk ferðslutekin við allar gonguteigar. Tí íkoma nógvar støður, har blind og sjónveik hava eina hjálpanði hond fyri neyðini.

T.d. ein eldri, blind kvinna, sum fegin vil yvir um eina súkklu-breyt, men ikki torir, tí tey súkklandi ofta hava nógva ferð, og hon hoyrir tey ikki. Ella blindi maðurin, sum stendur og bíðar við eitt busstæðgipláss, sum er flutt. Ella lítla gentan, sum hevur kikarasjón og tí væl sær tað, sum er innan fyri avmarkaðu sjónvíddina, men sum ofta rennir seg í fólk, sum eru uttan um hana – og tí ofta verður hildin at vera ófólkalg. Hetta eru bert trý dømi av mongum um støður, har blind og sjónveik hava tørv á hjálp og stuðlað av øðrum ferðandi, sum verða gjørd var við niðursettu sjónina, hesi hava.

Ferðsluteknið hevur til endamáls at vísa umhvørvinum, at berarin hevur sjónbrek, meðan hvíti stavurin haraftrat er hjálptól, sum blind og sjónveik nýta, so tey kunnu ferðast einsamøll.

Um Dansk Blindesamfund

Dansk Blindesamfund – Landsfelag teirra blindu og sjónveiku í Danmark – varð stovnað í 1911 av nøkrum blindum, sum vildu ráða yvir egnum lívi.

Endamálið, sum hevur størstan týdning fyri Dansk Blindesamfund er:

- á einhvønn hátt at røkja áhugamál hjá blindum og sjónveikum
- at styðja javnrættin hjá blindum og sjónveikum í samfelagnum
- at stríðast fyri einum samfelag, sum er atkomandi hjá blindum og sjónveikum
- at stríða fyri fyribyrging, viðgerð av – og stuðli til gransking í eygnasjúkum
- at veita blindum og sjónveikum, sum eru illa fyri, fíggjarliga hjálp

Felagið fær einki ískoyti frá statinum. Dansk Blindesamfund er tí bundið at stuðli frá fólki.

Um Føroya Blindafelag

Í 1972 varð Føroya Blindafelag sett á stovn.

Føroya Blindafelag er eitt sjálvstøðugt limafelag, við tilknýti til Dansk Blindesamfund, við sama endamáli.

Felagið arbeiðir framm ímóti:

- á einhvønn hátt at røkja áhugamál hjá blindum og sjónveikum
- at styðja javnrættin hjá blindum og sjónveikum í samfelagnum
- at arbeiða fyri einum samfelag, sum er atkomandi hjá blindum og sjónveikum

Fyri at gerast limur í Føroya Blindafelag skal eygnalæknin vátta, at sjónin er undir 10%.

Ein og hvør kann gerast stuðulslimur.

Víst verður annars til ráðgevingina á Sjóndeplinum.

SJÓNDEPILIN

Íslandsvegur 10A • Tórshavn
Tlf. 318222 • sjon@sjondepilin.fo

ENDAMÁLID VIÐ SJÓNDEPLINUM er at stuðla teimum sjóntarnaðu til meira sjálvbjargni í heimi, skúla, arbeiði og fríttíð. Sjóndepilin er ein vitanardepil við: ráðgeving, skeiðsvirksemi, dagtilhaldi og verkstaði.

Bygnaðurin er skipaður í 3 sjálvstøðugar eindir:

RÁDGEVINGIN veitir tænastu runt allar Føroyar. Fólk koma á Sjóndepilin til hjálpartólaroynd og vegleiðing. Eisini eru heimavitjanir og vegleiðing í nærumhvørvinum. Ráðgevingin skipar fyri ymiskum skeiðum fyri blindum og sjónveikum, avvarandi og øðrum áhugaðum.

DAGTILHALDIÐ er á Sjóndeplinum, har fólk koma til ymiskt handaligt arbeiði og sosial tiltøk.

VERKSTAÐURIN er á Traðabrekku. Hetta er eitt vart verkstað, har blind og sjónveik, ið eisini eru lættari seinment hava ymiskar arbeiðsuppgávur eins og handaligar og sosialar aktivitetir.

Ferðsluteknið

„Maðurin við hvíta stavinum“
– altjóða teknið hjá blindum og
sjónveikum

„Maðurin við hvíta stavinum“ varð í 1984 viðurkent av Heimsblindafelagsskapinum sum altjóða ferðsluteknið fyri blind og sjónveik. Ferðsluteknið varð borið fram í Danmark 15. oktober 1998, og er nú altjóða ferðsluteknið fyri blind og sjónveik í Danmark.

Blindskrift

Blindskrift er egna skriftmálið hjá blindum. Tað er ein fæliskrift, sum verður lisin við fingrunum. Blind eru før fyri sjálvi at lesa ein tekst við blindskrift. Fraklendingurin Louis Braille fann upp á hesa skriftina síðst í 1820'unum – altjóða heitið er tí „Braille“. Danska heitið „punktskrift“ kemst av, at allir bókstavirnir, øll teknini og tøluni verða gjørd úr einari grundmynd, sum er úr seks punktum, sum eru eitt sindur upp frá pappírinum.

Blindskrift verður nýtt um allan heimin. Tað er altjóða avgjørt, hvør punktsamanseting umboðar bókstavir og tøl, men annars fylgir blindskriftin málinum í landinum. Ein blindur, sum ikki skilur og ikki dugir at lesa týskt, dugir heldur ikki at lesa og skilja týska blindskrift. Av tí at blindskrift fyllir nógv í mun til prentaðan tekst, verða ofta styttingar nýttar fyri ymisk orð og ymiskar setningar, og hetta er ymiskt frá einum landi til annað.

Tað eru bert fá blind, sum duga at lesa blindskrift. Men fleiri nýta hana í gerandisdegnum, sum t.d. at merkja krydd og at skriva telefonnummur.

Blindskrift í bókstavaarað

(punktskrift)

Støðismynd

a b c d e f g h i j
 · : .. :: ·. :: :: :: ·. ::

k l m n o p q r s t
 : : .. :: ·. :: :: :: : ::

u v w x y z æ ø á
 .. :: :: :: :: :: ·. ·. ·.

á ð í ó ú ý ei ey oy
 ·. : : :: :: :: ·. :: ..

, ; : . ? ! () » * «
 :: : .. :: ·. :: :: :: ·. ::

1 2 3 4 5
 :: :: :: :: ::

6 7 8 9 0
 :: :: :: :: ::

Føroya Blindafelag
Íslandsvegur 10A
Postrúm 2074
FO-110 Tórshavn
Tlf. 219908